

מחודדים

ת"ר ושנתם שיהיו זברי תורה מחודדים בפ"ך (קידושין 5.)

מערכת: 073-249-0403
sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ
הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
גלב"ע כ"ז אייר תשע"ז

גליון
226

ביצה דף ל"ב . שב"ק מברכים פרשת בראשית - כ"ז תשרי תשפ"ב

דף ל"ב - ע"א
רבי נחמיה סובר שאין כלי ניטל בשבת אלא לצורך תשמיש המיוחד לו, ונחלקו התנאים אם סובר כך גם ביום טוב.

חזומות כלים - אף שמותר להפקיע ולחתוך קשר בשבת משום שאין סתירה בכלים - לרבי נחמיה היינו דווקא בידים אבל בכלי אסור משום שאסור לטלטלו אלא לצורך המיוחד לו (וסמך מיוחד הוא לאוכלים ולא לחומות), וביום טוב - תלוי בפלוגתא הנ"ל.

הסקה בכלים ביום טוב - לר' שמעון מותר אפילו בכלים שנשברו ביום טוב, ואף שאתמול היו עומדים לתשמיש ועכשיו עומדים רק להסקה - דלית ליה מוקצה, לרבי יהודה בכלים שלמים או שנשברו בערב יום טוב מסיקים, אבל לא בכלים שנשברו ביום טוב - משום איסור מוקצה. **לסובר שלרבי נחמיה אין כלי ניטל ביום טוב אלא לצורך תשמישו המיוחד לו** - אין מסיקים בכלים שלמים - שאין זה תשמישם המיוחד (ולא באלו שנשברו ביום טוב - משום מוקצה).

כלי חרס מקבל טומאה - לר' מאיר משנגמרה חקיקתם, שראויים לקבל דבר יבש, לרבי יהושע - משיחזקם בצירוף האור בכבשן.
קערות של בני עיירות שאינם מקפידים על כלים נאים ומשנפשט הקערה של חרס אוכלים בה ואין ממתניגים עד שתחזק ותצטרף בכבשן - אינם מקבלות טומאה מאוהל המת - שאין להם בית קיבול, ובמשא הזב - לתנא קמא טמא, כיון שזב מטמא בהיסט צד החיצון של הכלי רואים שאין צריך בית קיבול, ולרבי אלעזר בר' צדוק טהור, לפי שלא נגמר מלאכתם עד שיחזקו.

אסור לתחוב אגרוף ביום טוב לתוך גולמי היוצר כלי חרס לחוקקו לנר - מפני שעושה כלי על ידי שיש לו בית קיבול, והיינו לסוברים שכלי חרס יש לו תורת כלי משנעשה בו בית קיבול הגם שעדיין לא צרפן בכבשן (ו' מאיר ור' אלעזר ב"ר צדוק), והגם שהבית קיבול קטן - שראוי לקבל מטבעות.

עשיית קערות חרס של בני עיירות ביום טוב שאין חוקקים אותם ואין מצרפים אותם בכבשן - לתנא קמא אסור, ולרבן שמעון בן גמליאל מותר. **משנה . אין עושים פחמים ביום טוב** - שכלי הוא לצורפי הזהב, ואפילו עושה כן לצורך יום טוב - כגון להזיע על ידיהם - קודם שגזרו שלא להזיע ביום טוב.

אין חותכים את הפתילה לשניים ביום טוב - שמתקן מנא שעשה מפתילה אחת שתיים, ולרבי יהודה - אם צריך להדליק שתי הפתילות כאחת נותן שתי ראשיה בשני נרות ומדליק באמצע - שלא מוכח שלתקוני מנא קא מכוין אלא להדליקה בעלמא.

דף ל"ב - ע"ב
מותר להסיר את הפחם שבראש הנר ביום טוב.
שלושה דברים נאמרו בנר להחמיר ביום טוב - אין גודלים אותה לכתחילה, אין מהבהבים אותה באור, אין חותכים אותה לשנים.

שלושה דברים נאמרו בנר להקל ביום טוב - ממעכה ביד (שתיקון כלאחר יד הוא), שורה בשמן, חותכה באור בפי שתי נרות.

עשירי בכל יורדי גיהנום הם - שאין מרחמים לעשות צדקה, כמו שהיה עם שבתאי בר מרינוס שלא רצו לתת לו לא עיסקא ולא מזוני, ואמר שהם מערב רב - שכל מי שאינו מרחם על הבריות בידוע שאינו מזרע של אברהם אבינו.

כל המצפה לשולחן אחרים - עולם חשך בעדו.
שלושה חייהם אינם חיים - המצפה לשולחן חבירו, אשתו מושלת עליו, יסורים מושלים בגופו, ויש אומרים אף מי שאין לו אלא חלוק אחד - שאין יכול לכבסו והכינים מצערות אותו, ולתנא קמא יכול להפלותו מכינים.

כיצד מיישבים קושי של הקדוש ברוך הוא'

מצות 'שיהיו מחודדים' נאמר גם על התורה שלימד אותנו החג. עלינו לסכם ולחדד הלכות החג שלמדנו מתחילת ימי הרחמים והסליחות של חודש אלול עד לאחר שמיני עצרת

כל הימים אלו מראש חודש אלול ועד שמיני עצרת רצוף במימי ימי אהבה וקרבה של עם ישראל להשם כמו שכתוב ואני קרבת אלוקים לי טוב ומצד השם יתברך קרבתנו במצוותיך, 'אני לדודי ודודי לי' בחודש אלול, 'קראוהו בהיותו קרוב' בעשרת ימי תשובה, הביאני המלך חזריו נגילה ונשמחה בך' בסוכות, 'ערכו עלי יום אחד... קשה עלי פרידתכם' שמיני עצרת,

כל ענין המלכת מלכות שמים עלינו בראש השנה אינה כממלכת מלך בשר ודם שמבלי קבלת העם אין למלך שום תוקף, אבל 'אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא' וכל קנין קבל והמלכת המלכות הוא רק מצדידו שאנו נרצה את מלכותו עלינו 'ומלכותו ברצון קיבלו עליהם' ועד כמה שיש לנו ההכרה ורצון במלכותו יתברך כך אנתנו תחת מלכותו יתברך

וכן המשכנו להתקרב בתשובה אליו יתברך, כשהגענו לשובה ישראל עד השם אלוקים' השם יתברך מחל לעונותינו ביום הכיפורים מרב אהבתו אלנו, כי כשהתעורר בנו הדביקות בו יתברך והוא ההכרה לחיות חיי נשמה שהוא בחינת השם אלוקים שוב אין מקום לחטאים כמבואר בספרים הקדושים,

ובהגיע זמן חג האסיף זמן שמחתנו, שמחים אנחנו כמה שזכינו לקבל מלכותו ברצון בראש השנה (כתבי הרה"ק רבי אשר מסטאלין זצוק"ל, בית אהרן דף קמ"ח). זאת עוד שהקדוש ברוך הוא חתר בנו שיתגלה מלכותו בעולם על ידינו, שזה ענין עניי כבוד שעל ידי כבודו של ישראל נתגלה מלכות שמים, וזה היה בקשתנו בימי הנוראים + 'תן כבוד לעמך' 'גלה כבוד מלכותך עלינו' ושמחים אנו בזאת שבתו בנו להיות הצינו בעולם לגלות ולהמשיך מלכותו בעולם 'בצאת ישראל ממצרים היתה יהודה ישראל לקדשו ישראל ממשלותיו'

'ביום השמיני עצרת תהיה לכם' ידועים דברי חז"ל מדרש ויקרא כ"ג לו משל למלך שזימן בנין למשתה שבעה ימים, כיון שהגיע זמנם להיפטר אמר: בני, בבקשה מכם עכבו עמי עוד יום אחד קשה עלי פרידתכם והשאלה מפורסמת איך מרגיע המלך את עצמו בעוד יום אחד הרי למחר תהיה הפרידה יותר קשה, אלא ביום שמיני עצרת ושמחת תורה אנחנו אומרים למלך לא ניפרד ממך ומחבקים את ספרי התורה שמחים ורוקדים עם התורה, נמשיך ונחזיק ונשמח איתך בדברי תורתך שרתה יתברך נמצא בה כדברי הגמרא בשבת דף ק"ה אנכי ר"ת אנא נפשי כתבית היבית 'נגילה ונשמחה בך' על ידי כ"ב אותיות התורה וכמו שכתב רש"י בשיר השירים פרק א' פסוק ד' 'עודם היום גלים ושמחים בו אף לפי ענינם וצרתם משתעשים בתורה ושם נזכרה דודיו' ועדיין תמוה כי חש מלך מלכי המלכים שניפרד ממנו ועזוב את התורה ולכן אנו צריכים להראות החביבות שיש לנו לתורה

אלא החשש מהפרידה הוא מקרבת אלוקים שהיה לנו בימי הרחמים והרצון, התעוררות תשובה מיראה ואהבה שהיה לנו ביום כיפור, והשמחה בהשם שהיה לנו בחג הסוכות, ואמת הוא שעל ידי התורה אנחנו דבקים בו יתברך משם דאורייתא וקודשא בריך הוא וישראל חד הוא אבל מה העצה שלא ניפרד מהימים הקדושים?

השמחה בשמחת תורה לכבוד גומרה ותחילת לימוד התורה, הוא שמתחילים ללמוד את התורה בשמחה 'כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה עדיין עושים אותה בשמחה' ולא רק שנלמד בשמחה כמבואר בגמרא מגילה דף ל"ב שצריך ללמוד בזמרה אלא שנשמח בדברי תורה בהבנה והסברה ובבהירות שנית מ'אירי' ושמחים פ'קודי' שמיני שרי' וכמו שכתוב בגמרא אר"ה השנה דף סז: ההר פרק ד' מסכת נדרים הקדמת האגלי טל שרצון השם הוא התענוג מתורתו,

ועל ידי שמחה זו של שמחת התורה יתעורר 'אני לדודי ודודי לי' והשמחה של חג הסוכות כמו שכתוב 'הביאני המלך חזריו נגילה ונשמחה בך נזכרה דודין מיין' (שיר השירים פרק א' פסוק ד') ופירשו רבותינו זכרוננו לברכה נזכרה דודין מיין מיינה של תורה וברש"י שם על ידי שעשועות בתורה ושמחת התורה נמשל כמו שמחה ביין, וכמו יין אם לא השיפע עליו כוס ראשון הוא לוקח כוס שני, כך שמחת התורה אם לא הבין את את הדף והסוגיה פעם ראשון לוקחים עוד כוס מיינה של תורה ומחדדים שנית עד שהזכרים שמחים כתישם שרי' וכמו שכתוב בגמרא אר"ה השנה דף סז:

למה תוקעין ומריעין ותוקעין כדי לערבב את השטן ומפרש רש"י שלא ישישן כשישמע את ישראל מחבכין את המצוות מסתמטין טענותיו מסתמטין דבריו, עיקר קבלת מלכותו בתקיעת שופר הוא החביבות + השינון הוא החביבות, הששן שמחה במלכותו יתברך הוא השינון והחביבות בדברי תורה לא לעבור על הסוגיה והגף בפרופר לבד ולדמיין שיצאנו ידי חובה אלא לחבק ולדעת הנלמד

התעוררות האהבה בין השם יתברך לישראל התמידי הוא על ידי שמחת התורה 'אהבת עולם עמך אהבת תורה ומצוות חוקים ומשפטים אותנו לימדת' על כן ונשמח בדברי תלמוד תורתך ובמצוותיך לעולם ועד, השם יתברך מבקש מאתנו אנא אל תפריעו ולא תפסיקו מלשמחו עמי ועם תורתני אני רוצה להתענג ממכם, אין הדבר תלוי אלא בידיו, בידינו הדבר להמשיך קרבת אלוקים לכל השנה

שישו ושמחו בשמחת התורה - נגילה ונשמחה בך

משנה . אין שוברים את החרס ואין חותכים הנייר להניח על האסכלא
שלא ישרף הדג - שמתקן מנא.

אין גורפים תנור וכיריים ביום טוב כשנפל מן הטפל והטיח לתוכו - שמתקן מנא הוא, אבל משכיבים האפר, ואם אי אפשר לאפות אלא אם גרפו - לדעת רבי יהודה שמכשירי אוכל נפש מותרים - מותר (אפילו אם לא מהני רק שע"ז זה יאפה יותר טוב, וכעובדא דר' חייא).

אסור לגבל טיט לשתום פי תנור ביום טוב, אבל טיט ורפש שעל שפת הים אם עשה בו סימן ונתקו לצד אחר - מותר לשתום בו, שכבר מוגבל הוא, וכן מותר לגבל אפר - שאינו בר גיבול .

אין מקרבים שתי חביות זה אצל זה להושיב עליהם קדירה - משום איסור עשיית אוהל.

אין מטלטלים בקעת עץ לסמוך בה קדירה ודלת, שאף שעומד להסקה מוקצה היא לתשמישים אחרים (וע"ל להלן דף ל"ג. דעת ר"ש ור"ע).

אין מנהיגים בהמה במקל ביום טוב (אפילו למתיר מוקצה, ע"ל להלן דף ל"ג), ור' אלעזר ב"ר שמעון מתיר.

אבנים של בית הכסא מותר לצדד ביום טוב לישב עליהם, ואף שגזרו חכמים על בנין עראי - משום כבוד הבריות התירו.

אסור לעשות איצטבא ביום טוב הגם שאינו עושה אהל - משום שבנין קבוע הוא ואסור מדאורייתא.

סידור מדורת עצים העשוי כבנין, הושבת ביצה על כלי שעל גבי גחלים, סידור חביות זו על זו באוצר - יסדר העליון ויחזיק בידו ואחר כך יסדר התחתון תחתיו, ולא להיפך - שלא יעשנו כסדר בנין.

ביצה דף ל"ג . יום א' פרשת נח - כ"ז תשרי תשפ"ב

דף ל"ג - ע"א

עצים העומדים להסקה - לתנא קמא לא ישתמש בהם לתשמיש אחר, שלא נתנו אלא להסקה, ולר' שמעון שלית ליה מוקצה - מותרים בכל תשמיש.

להנהיג את הבהמה במקל ביום טוב - לתנא קמא אסור אפילו לדעת ר' שמעון המתיר לטלטל מוקצה - שנראה כמוליך למכור בשוק.

לצללות ביום טוב בענף עץ חד כמין שפוד - לחכמים שלא ניתנו עצים אלא להסקה: ללישנא קמא - בעץ רטוב אסור כיון שאינו ראוי אפילו להסקה, וביבש לרב נחמן אסור, ולרב ששת מותר - שמה לי אם מסיק וצולה בגחלתו מה לי לתחבו לתוך הבשר ולצללות בו. ללישנא בתרא - ביבש לכולי עלמא מותר, ונחלקו ברטוב כיון שראוי להיסק גדול. והילכתא - לדעת חכמים יבש מותר ורטוב אסור, ולר' שמעון שלית ליה מוקצה מותר גם ברטוב.

אסור לקחת ביום טוב עץ מבין העצים לצורך אוד לחתות בו תנור, ואוד שנושבר ביום טוב אסור להסיקו משום איסור מוקצה.

מעיים של הנשחטים ביום טוב מותר לטלטל ולהשליך לחתול - שאינם מוקצה, שמאתמול ידע שיסיריח ויצטרך להשליכו לחתול ומוכנים לכך.

משנה . נטילת קיסם ביום טוב כדי לחצוץ בו שיניו - לר' אליעזר מותר אפילו מן העצים העומדים להסקה, לחכמים לא יטול אלא מאבוס של בהמה - שהראוי לאכילה מוכן לכל צורך, אבל עצים שדרך לעשות מהם כלים - לא התירו אלא להסקה.

גיבוב קיסמים דקים ביום טוב כדי להדליק בהם - לר' אליעזר אף מן החצר מותר, שכל מה שבחצר מוכן הוא, לחכמים רק מן הבית אבל מן החצר לא - הואיל ודקים הם וטורח לקוששם אינם עומדים לכך מאתמול.

דף ל"ג - ע"ב

אוכלי בהמה - אין בהם משום תיקון כלי, ולכן מותר לקטום ולתקן קש של שבלין בשבת כדי לחצוץ בו שיניו.

לא יקטום עץ (תלוש) לחצוץ בו שיניו ולפתוח בו דלת, ואם קטמו לכך - לר' אליעזר מלאכה גמורה היא, ולכן בשבת בשוגג חייב חטאת (ובמזיד חייב מיתה), ובמזיד ביום טוב לוקה ארבעים, לחכמים פטור אבל אסור - שתיקון כלאחר יד הוא, שאינו תיקון מעולה אלא אם כן חותכו וממחקו בסכין.

עצי בשמים קשים שאינם אוכלי בהמה - מטלטלים להריח בהם ולהניף לחולה. וכן מוללם ומריח בהם, לר' אליעזר לא יקטום להריח - גזירה שמא יבא לקטום לחצוץ שיניו שאסור מדאורייתא, לחכמים מותר לקטום להריח - שאפילו אם יקטום לחצוץ בו שיניו אינו אסור מדאורייתא.

שובר את החבית לאכול ממנה גרוגרות ובלבד שלא מתכוין ליפות השבירה לעשות כלי, לר' אליעזר היינו דווקא בחבית שמדבק שבריה בשוף של עץ, שכיון שרעועה היא אי אפשר לגזור בו שלא יכוון לעשות כלי.

מגבב קיסמיו מן החצר ומדליק שכל מה שבחצר מוכן הוא (היינו שיטת ר' אליעזר דמתניתין, אבל לחכמים רק מן הבית) ובלבד שלא יעשה ציבורין - שנראה כמכין למחר וליום אחר, ולר' שמעון מותר - שקדירתו מוכיח שכוננתו לבו ביום. **אין מוציאים את האור מן העצים** ואבנים ועפר ורעפים ומים - משום איסור מוליד ביום טוב.

אין מלבנים רעפים חדשים לצלות בהם - כיון שצריך לבדוק אם יוכלו לקבל ליבונם ואם אינם יכולים נמצא שטרח שלא לצורך, ויש אומרים שלא חוששים לריעותא, והטעם שאין מלבנים הוא משום שצריך להקשות בהיסק ראשון ונעשה כלי ולכן אסור אף על פי שצריך להם גם לצורך יום טוב.

ביצה דף ל"ד . יום ב' פרשת נח - כ"ח תשרי תשפ"ב

דף ל"ד - ע"א

דרס על העוף, או זרקו וחבטו בכותל, או שרצצתו בהמה ומפרכת ואינה יכולה לעמוד - צריך לשהות מעת לעת קודם שחיטה לצאת מחשש טריפה של ריסוק אברים, ולרבי אלעזר בן ינאי בשם ר' אלעזר בן אנטיגנוס צריך גם לבדוק לאחר שחיטה משום שאר מיני טריפות.

לשחוט ביום טוב בהמה או עוף שיש בהם חשש טריפה שצריכים בדיקה לאחר שחיטה - לסובר שאין מלבנים רעפים חדשים ביום טוב כשצריך לבדוק משום חשש ריעותא - אין שוחטים, שמחזיקים ריעותא משום חשש איסור מלאכה ביום טוב, ולסובר שהטעם שאין מלבנים רעפים חדשים ביום טוב, משום שעושה כלי - לא מחזיקים ריעותא ביום טוב, ומותרים בשחיטה.

אחד מביא את האור בשבת, ואחד את עצים, ואחד שופת קדירה חדשה, ואחד שם בה מים, ואחד נותן בתוכה תבלין, ואחד מגיס - כולם חייבים, ואם המביא האור הביאו לבסוף - רק הוא חייב.

תנור וכיריים הרי הם ככל הכלים הניטלים בשבת - שראוי להניח בתוכם דברים, אבל אין סכין אותם להחליקם ולצחצחם בשמן, ואין שפים במטלית, ואין מפיגים אותם בצונן כדי להקשות - משום תיקון מנא, ואם בשביל לאפות ביום טוב מותר.

מזלגים ראש ורגלי הבהמה ברותחים, ומהבהבים אותם באור להעביר שערם, אבל אין טופלים אותם בחרסית, באדמה, בסיד - שהוא דרך העבדנים, ואין גוזזים אותם במספריים - שנראה כמו שצריך לשער.

אין גוזזים מירק תלוש ראשי עליו הנרקב וכמושים בתספורת שגוזזים בה מן המחובר - שנראה כמלקט בו ביום, אבל מתקנים מיני ירקות אף על פי שיש טורח בתיקונם.

מסיקים ואופים בתנורים גדולים, ולא חיישינן לטירחה אם יש אוכלים הרבה.

אין אופים בתנור חדש - שמא יפחת ונמצא טורח שלא לצורך.

אין נופחים במפוח - שנראה כאומן אבל נופחים בשפופרת.

אין מתקנים את השפוד ואין מחדדים אותו, ולרבי יהודה מותר - שמכשירי אוכל נפש הם.

אין מפצעים את הקנה לצלות בו מליח משום תיקון כלי הוא, ומפצעים את האגוז במטלית ואין חוששים שמא תקרע.

דף ל"ד - ע"ב

משנה . המוקצה מאכילה כגון גרוגרות וצמוקים השטוחים לייבש - לר' אליעזר עומד עליהם מערב יום טוב ואומר מכאן אני אוכל למחר - דיש ברירה, ולחכמים אין ברירה וצריך לרשוש ולומר מכאן ועד כאן אני נוטל. **ראיית פני הבית דרך שערים** - קובע לחייב במעשר שאסור לאוכלו עראי - בדבר שנגמרה מלאכתו (ראה עוד להלן דף ל"ה).

שבת קובעת למעשר בלא ראיית פני בית - שאכילת שבת נקרא עונג ואינה עראי. ולרב נחמן קובעת אפילו בדבר שלא נגמר מלאכתו. ודבר שייחדו לשבת חייב במעשר אפילו למוצאי שבת.

המוקצה מלאכול משום שעומד לייבש ולא נגמר מלאכתו - אם אמר מכאן אני אוכל הוקבע למעשר - שהחשיבו כדיבורו שקראה 'אכילה' (ולהלן דף ל"ה ע"א יתבאר שדין זה תלוי במחלוקת).

טבל מוכן הוא אצל שבת, כיון שאם תקנו מתוקן.

ביצה דף ל"ה . יום ג' פרשת נח - כ"ט תשרי תשפ"ב

דף ל"ה - ע"א

הנוטל זיתים שעדיין לא הוקבע למעשר וטובל אחת אחת במלח - אוכל בלי לעשר, שלא הוקבע על ידי טיבול במלח.

הנוטל מכלי גדול הרבה זיתים שלא הוקבע למעשר ונתן לפניו לאכול והזתיר - לחכמים הוקבע למעשר, לרבי אליעזר אם אפשר להחזירם - כגון שהזיתים שבתוך הכלי טמאים וגם הוא טמא - לא הוקבע למעשר, כי לקחם מעיקרא על דעת להחזיר הנותר לקחו, (ומכאן זה דוחה הגמרא הסביר שטעמו

של ר"א במתנ"ל הוא משום שדיבור קובע למעשר, שלא רואים מכאן אפילו מעשה ס"ל לר"א שאינו קובע למעשר). אבל אם הזיתים טהורים והוא טמא וטימא את הנותר - שאינם ראויים להחזיר - לכו"ע הוקבע למעשר.

פירות שתרם עד שלא נגמרה מלאכתו - לרבי אליעזר תרומה קובע למעשר ואסור לאכול מהם אכילת עראי עד שיפריש מעשרות, וחכמים

מתירים (ומכאן זה דוחה הגמרא הראיה מהמשנה ששבת קובע למעשר בדבר שלא נגמר מלאכתו - דהיינו רק לרבי אליעזר שסובר שתירומה קובע ולכן כל שכן שבת שחשוב אכילתה, אבל חכמים שנחלקו שתירומה אינה קובעת אפשר לומר שגם שבת אינה קובעת).

היה אוכל אשכול ענבים שלא נגמר מלאכתו - שסתם ענבים לדריכה עומד לעשות מהם יין - ונכנס מגינה לחצר, לרבי אליעזר יצא חוץ לחצר ויגמור - שחצר אינה קובעת למעשר בדבר שלא נגמר מלאכתו, לרבי יהושע לא יגמור עד שיעשר.

היה אוכל אשכול ענבים והגיע ליל שבת - לרבי יהושע לא יגמור, לרבי אליעזר יגמור במוצאי שבת - שאף שסובר ששבת קובע למעשר בדבר שלא נגמר מלאכתו - הרי לא יחד ענבים אלו לשבת.

דף ל"ה - ע"ב

קביעות מעשר בדבר שלא נגמרה מלאכתו:

שבת - לרבי אליעזר והלל קובעת (וכן סבר רב נחמן לעיל דף ל"ד), ופסק רבי יוחנן שהלכה כחכמים שאינה קובעת.

חצר - לרבי יעקב קובעת, ופסק רבי יוחנן שהלכה כרבי יוסי בר' יהודה שאינה קובעת.

תרומה - לרבי אליעזר קובעת, ופסק רבי יוחנן שהלכה כחכמים שאינה קובעת.

מקח - נחלקו התנאים אם קובע, ופסק רבי יוחנן שאין קובע.

הלוקח מעם הארץ תאנים שלא נגמר מלאכתם - מעשרם ספק כדין דמאי, ולא אומרים שכיון שלא נגמר מלאכתם ודאי לא עשור, שרוב עמי הארץ מעשרים הם. ולענין אכילת ארעי בלא לעשר - תלוי במחלוקת הג"ל אם מקח קובע בדבר שלא נגמר מלאכתו.

הדרן עלך פרק המביא

פרק משילין

משנה . משפילים ומשליכים פירות דרך ארובה שבגן לביתו, ביום טוב ולא בשבת (עי' דף ל"ז. דעת החולקים), ומכסים פירות, וכדי יין ושמן בכלים מפני הגשמים, ולא אמרינן טורח שלא לצורך יום טוב הוא, שהתירו חכמים מפני הפסד ממונן.

נותנים כלי לקבל הדלף בשבת מפני טינוף הבית.

נחלקו האמוראים בלשון המשנה דקתני 'משילין' פירות, שיש גורסים 'משחילין', או 'משירין', או 'משחירין', וכולם לא נשתבשו - שלשונות של השפלה או הורדה הם.

משילין פירות דרך ארובה משום שאין בזה טרחא יתירא, וספק בגמרא עד כמה אינו בכלל טרחא יתירא, אם הוא כדין מפנים בשבת ארבע וחמש קופות של תבן ותבואה מפני האורחים וביטול בית המדרש, או שם עדיף מפני ביטול בית המדרש וכבוד אורחים אבל משום הפסד ממונן לא התירו רבנן כל כך, או משום שביום טוב שאיסורו קל משבת החמירו יותר, או שכאן הקילו יותר משום הפסד ממונן.

ביצה דף ל"ז. יום ד' א' ראש חודש פרשת נח - ל' תשרי תשפ"ב

דף ל"ז - ע"א

אין מפנים כל האוצר בשבת אפילו במקום ביטול בית המדרש, כשמגלה הרצפה אולי יגיע לאשווי גומות, וספק בגמרא לענין יום טוב שקל אם מותר, או כיון שהחמירו במקום ביטול בית המדרש כל שכן שאסור בלי ביטול בית המדרש.

משילין פירות דרך ארובה שבאותו גג, ולא מגג לגג אפילו כשהגגות שוות, וספק בגמרא אם בשבת שחמור ולא יגיע לזלזול בו מותר במקום ביטול בית המדרש, או כיון שהחמירו במקום שיש הפסד פירות כל שכן במקום שאין הפסד פירות.

לא ישלשל פירות שעל הגג בחבל דרך חלונות, ולא יורידם דרך סולמות מפני הטירחא, וספק בגמרא אם מותר בשבת מפני ביטול בית המדרש, או כיון שהחמירו במקום הפסד פירות כל שכן במקום שאין הפסד פירות.

מכסים בכלים מפני הגשמים, לעולא אפילו לבנים הסדורים ומוקצים לבניין שאין ניטלים - אף על פי כן מותר לטלטל כלי לצרכם, לר' יצחק מכסים רק פירות המותרים בטלטול, שאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל בשבת.

כדי יין ושמן - מכסים מפני הגשמים אף על פי שאינו אלא הפסד מועט. **של יין ושמן טבל** - תלוי במחלוקת הג"ל.

לר' יצחק דאין מטלטלים כלים לכסות דברים שאינם ראויים לטלטל, זה שלמדנו במשנה שנותנים כלי לקבל הדלף היינו דלף צלול הראוי לבהמה, וכן מה שפורסים מחצלת על גבי אבנים היינו הראויים לבית הכסא.

פורסים בשבת מחצלת על כוורת דבורים (לרבי יצחק הג"ל דווקא כשיש שם דבש, או חלות דבש שחיטב עליהן מערב שבת) מפני החמה והגשמים, ובתנאי שיש שם חלונות - שלא יהיו ניצודים (ואף לר' שמעון הסובר שדבר שאין מתכוין מותר - אסור בלא חלונות אף שאין כוונתו לצוד - שמודה בפסיק רישיה).

דף ל"ז - ע"ב

דבורים יש בהם איסור צידה, הגם שאין במינו נצוד.

נותנים כלי תחת הדלף בשבת, ואם נתמלא הכלי שופך ושונה ואינו נמנע מלעשות כן כל היום.

רחיים של אבני היו עשויים מטיט וירדו עליהם גשמים ולא היה לו

מספיק כלים לקבל הדלף, והורה לו רבה להכניס שם מיטתו ואז מותר להוציא הרחיים - שגרף של רעי מותר להוציא, והוקשה לאבני שהרי אסור לעשות גרף של רעי לכתחילה, ובתוך כך נפלו הרחיים - ותלה זאת אבני בכך שעבר על דברי רבו.

כלי חרס של רעי שהוציא לאשפה, כשמחזירו נותן בו מים ומטלטלו אגב המים.

מותר להוציא רעי עצמו בלי כלי.

משנה . כל שחייבים עליו בשבת משום שבות - אסור גם ביום טוב, כגון לעלות באילן גזירה שמא יתלוש, רכיבה על גבי בהמה שמא יחתוך זמורה, לשוט על פני המים שמא יעשה חבית של שייטים, לטפח ביד ולספוק על ירך ולרקוד - שמא יתקן כלי שיר.

דברי רשות שהם קרובים למצוה שאסרו חכמים בשבת גזירה שמא יכתוב - אסור גם ביום טוב, כגון לדון (ונקרא רשות במקום שיש עדיף מיניה), לקדש אשה (ונקרא רשות במקום שיש לו אשה בנים), לחלוץ וליבם (ונקראים רשות במקום שיש גדול). **דברי מצוה שאסרו חכמים בשבת גזירה משום מקח וממכר** - אסורים גם ביום טוב, כגון להקדיש, להעריך, להחרים, להרים תרומה ומעשר.

אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד (עי' דף ל"ז). דעת החולקים.

ביצה דף ל"ז. יום ה' ב' דר"ח פרשת נח - א' מר חשון תשפ"ב

דף ל"ז - ע"א

דברים שחכמים אסרו משום שבות בשבת אסור גם ביום טוב, לא דווקא שאין בהם לחלוחית מצוה, אלא אפילו הם קרובים למצוה - כגון לדון במקום שיש עדיף מיניה, לקדש אשה במקום שיש לו אשה ובנים, לחלוץ וליבם שיש גדול האחים, ואפילו במקום מצוה גמורה - כגון להקדיש ולהעריך ולהחרים.

אין דנים, מקדשים, חולצים, ומייבמים בשבת ויום טוב - גזירה שמא יכתוב פסק דין ושטר קידושין חליצה וכתובה.

אין מקדישים, מעריכים, ומחרימים בשבת ויום טוב - גזירה משום מקח וממכר, ומקח וממכר אסור מקרא 'ממצוא חפצך', או שמא יבא לכתוב שטר מכירה.

אין מגביהים תרומות ומעשרות בשבת ויום טוב אפילו באופן שנותן לכהן בו ביום שמוכח שלצורך שמחת יום טוב של כהן הוא מפריש.

פירות שנעשו טבל ביום טוב, כגון עיסה שנתגלגל ביום טוב והתחייב בחלה - כיון שמוותר לעשות לצורך יום טוב מפריש ממנה חלה ביום טוב.

לתנא דמתניתין אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד, אבל לתנא מריש פרקין יש בין יום טוב לשבת גם זה דמשילין פירות דרך ארובה ביום טוב ולא בשבת.

אותו ואת בנו שנפלו לבור ביום טוב - לרבי אליעזר מעלה הראשון ושוחטו, ומפרנס השני במקומו, לרבי יהושע מותר להערים ולהעלות הראשון על מנת לשוחטו ואינו שוחטו, וחוזר ומעלה השני על מנת לשחטו - ושוחט איזה שירצה.

ספק בגמרא אם רבי אליעזר מודה שמותר להערים מפני הפסד ממונן, ודווקא באותו ואת בנו שנפלו לבור אסר להערים שאפשר לפרנסו בבור, וכן ספק אם מודה ר' יהושע שאסור להציל ממונן במקום שבות, ולא התיר אלא במקום שלא מוכח שמכוין להצלת ממונן כגון שאפשר להערים.

הוצאת קטן לולב וספר תורה לרשות הרבים ביום טוב, שלא לצורך אכילה הוא - לבית שמאי אסור ולבית הלל מותר, ולרב פפא הוא הדין שנחלקו אם מותר לטלטל שלא לצורך ולהשיל הפירות דרך ארובה במקום הפסד - כיון שאיסור טלטול הוא משום שלא יבוא להוציא.

משנה . **הבהמה והכלים** אין אדם יכול להוליכם ביום טוב אלא במקום שבעליהם יכולים לילך.

המוטר בהמתו לרועה - במקום שיש רועה אחד לכל בני העיר דעתו שלא תקנה הבהמה שביתתה אצלו אלא בשביתת הרועה, ובמקום שיש שני רועים שלא יודעים לאיזה מהם הוא ליה דעת בעלים - הרי הם כרגלי הבעלים אם אינם אצל הרועה מבעוד יום.

הלוקח בהמה מחבירו מערב יום טוב, אף על פי שלא מסרה לו אלא ביום טוב הרי היא כרגלי הלוקח.

כלים המיוחדים לאחד מן האחים שבבית - הרי הם כרגלי, והמיוחדים לכולם וכן שנים ששאלו חלוק אחד ואחד עירב לדרום ואחד לצפון - מותר להוליכם רק עד מקום שכולם יכולים לילך, שכל אחד מעכב על חבירו, ואם כל אחד נתן עירובו בסוף אלפיים אמה זה לדרום וזה לצפון - לא תזוז ממקומה, שהדרומי אין לו לצפון אפילו פסיעה אחת, והצפוני אין לו לדרום אפילו פסיעה אחת.

השואל כלי מחבירו מערב יום טוב - הרי הוא כרגלי השואל, ואם שאלו ביום טוב - כרגלי המשאל.

האשה ששאלה מחברתה תבלין ומלח ביום טוב - העיסה והקדרה כרגלי שתיהם, שאלה מים - לתנא קמא כרגלי שתיהם, לרבי יהודה - מים אין בהן ממש שאינם ניכר בתבשיל.

שותפים שלקחו חבית ובהמה חיה לחלק ביום טוב, לרב - בחבית מותר להוליך כל אחד חלקו למקום שעירב, שיש ברירה וקנה חלק שביתתו מערב יום טוב, ובהמה אסור להוליכה אלא למקום ששניהם הולכים, כיון שבין השמשות הייתה בחיים וכל אבריה יונקים זה מזה, וינקי תחומין זה מזה, אבל מותרים לאכלם כאן ולא אומרים שכל אחד מקצי דעתו מחלק חבירו, לשמואל - גם חבית אסורה, שאין ברירה.

ברירה - לרבי הושעיא בדינים מדאורייתא אין ברירה, ובדינים מדרבנן כגון איסור תחומין יש ברירה, לרבי יוחנן אף בדינים מדרבנן אין ברירה.

מת בבית ולו פתחים הרבה - הכלים שתחתיהם טמאים, נפתח אחד מהפתחים - שתחתיו טמא ומה שמתחת השאר טהורים, שבוודאי המת יצא משם. חשב להוציאו באחד מהם או מחלון שיש בו ארבע טפחים על ארבע טפחים - מציל על שאר הפתחים, לבית שמאי דווקא אם חשב עליו קודם שמת, ולבית הלל אף שחשב אחר כך, ואמר רבי הושעיא שאף לבית הלל מהני מחשבה רק לכלים שבא תחת הפתח לאחר המחשבה, ולא למפרע - שאין ברירה בדאורייתא.

לרבי יוחנן אין ברירה לא בדאורייתא ולא בדרבנן, בדאורייתא - כגון אחים שחלקו לקוחות הם ומחזירים זה לזה ביובל, שלא הוברר לכל אחד חלקו, בדרבנן - כגון באיסור תחומין שאינו יודע לאיזה צד יבא החכם לאחר בין השמשות, שאינו יכול לערב ולהתנות על איזה צד שיבא החכם.

ביצה דף ל"ח - יום ו' פרשת נח - ב' מר חשוון תשפ"ב

שור של מפטם שזורים רבים למכור - הרי הוא כרגלי הלוקח אפילו הוא מעיר אחרת, כיון שדרכו למכור לאוקמיה ברשותו של מי שימכרנו לו למחר ביום טוב.

שור של רועה שמגדל בהמות שלו ולפעמים הוא מוכר למי שמכיר - הרי הוא כרגלי אנשי אותה העיר, אבל מעיר אחרת אין דרכם לקנות ממנו.

המבקש לחבירו שישאיל לו ביום טוב - הרי הוא כרגלי השואל אפילו לא מסרו לו אלא ביום טוב, שאוקמיה המשאיל ברשות של השואל.

הרגיל לשאול מחבירו ושאל ממנו ביום טוב - הרי הוא כרגלי המשאיל, כיון דלא בקשו מערב יום טוב לא אוקמיה ברשותו של שואל ששמא כבר שאל מאדם אחר.

אשה ששאלה מחברתה תבלין, מים, מלח, לעיסתה הרי אלו כרגלי שתיהן (מתני' דף ל"ו): ואין בטלים בעיסה והתבשיל שהן הרוב

לרבי אבא - שלא אומרים ביטול ברוב כשנתערב ממון של חבירו בממונו ולא נעשה שלו אלא עדיין שם הבעלים עליהם, לכן גם לא נתבטל שביתת בעל התבלינים הגם שהם המיעוט. (לאביי היינו רק ממון שיש לו בעלים אבל אחר ששאלו נעשה הממון של השואל).

לרב ספרא - דבר של ממון חשוב ואינו בטל ברוב אף על פי שאין לו בעלים. (לאביי אפילו שלא נתבטל חשיבות הממון שבהם, מכל מקום תחומין איסור הוא ונתבטל לעניינו).

לרבא ואביי - בעיסה גזירה שמה יעשו עיסה בשותפות ויוליכוה כל אחת ואחת למקומה, ובתבשיל - התבלין שמתקן המאכל נעשה כעיקר ואינו בטל.

לרב אשי - משום שהוא דבר שיש לו מתירין שיכול לאוכלו למחר, או לאוכלו כאן, ודבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל.

מין באינו מינו בטל, מין במינו - לרבי יהודה אינו בטל ולחכמים בטל.

הבורר צרורות מגרנו של חבירו - חייב לשלם לו דמי חטים, מפני שחיסר מדתו שמוותר לו למכור כך.

נבילה שנפלה ברוב שחוטה בטל מלטמא גם לר' יהודה שמיין במינו אינו בטל - שרוב שחוטה המבטל לעולם אינו מטמא כדיון מיעוט של נבילה וכמין שאינו מינו הוא. **שחוטה שנפלה ברוב נבילה -** לר' יהודה אינה בטילה, כיון שרוב נבילה המבטל יכול להיות כמיעוט השחוטה שאינו מטמא - לכו מסריחה ואינה ראויה עוד לגר שוב אינה קרויה נבילה, וכמין במינו הוא.

לר' יוחנן בן גורי חפצי הפקר קונים שביתה, שממון יש לו חשיבות אף על פי שאין לו בעלים, והמוציא מולכים ממקומם אלפים אמה לכל רוח, ואינו מולכים למקום שעירב שם.

ביצה דף ל"ט - שב"ק פרשת נח - ג' מר חשוון תשפ"ב

אשה ששאלה מלח מחברתה ועירבה בקמח שלה - לתנא קמא הרי העיסה כרגלי שתיהם, לרבי יהודה - מלח סדומית דק בטל לקמח, מלח גס - ניכר ואינו בטל.

שאלה מים ועירבה בעיסה ותבשיל - לתנא קמא כרגלי שתיהם, לרבי יהודה - עיסה או תבשיל רך שהמים ניכרים - כרגלי שתיהם, תבשיל עבה שאין המים ניכרים - הרי המים בטלים.

משנה . הגחלת כרגלי הבעלים, אך לא שלהבת, ולכן המדליק נר משלהבת חבירו מוליקו גם למקום שאין חבירו רשאי ללכת.

גחלת של עבודה זרה - אסורה בהנאה, ושלהבת מותרת, ואף מדרבנן לא גזרו - כיון שעבודה זרה מאוסה ובדילי אינשי מניה.

המוזר הנאה מחבירו - אסור בהנלת מותר בהשלהבת.

גחלת של הקדש - יש בה מעילה, ושלהבת - לא נהנים ממנה מדרבנן (כיון שאינו מאוס לא בדילי מינה אינשי כולי האי כעבודה זרה), ואם עבר ונהנה אינו חייב קרבן מעילה שאין בו ממש.

המוציא גחלת לרשות הרבים בשבת - חייב, והמוציא שלהבת - כגון שהיה דולק ברשות היחיד ונפח בה והפריח לרשות הרבים - פטור, ואם הוציא על ידי קיסם אפילו אין בקיסם שיעור לאיסור הוצאה - לרב ששת חייב, ששלהבת הנדבקת בדבר הרי היא חשוב, ולאביי כן הוא אם מרח שמן על חרס שאין בו שיעור הוצאה והדליק בה שלהבת והוציא (ושני דרכים ברשי"א אם לאביי גם בקיסם חייב, או שמה כיון שמועט הוא וממחר להיכבות אין בשלהבת חשיבות).

משנה . בור של יחיד - אם המים מכוונסים הרי הם כרגלי הבעלים, ונהרות המושכים ומעיינות הנובעים הרי הם כרגלי כל אדם - שכל מידי שזז לית ליה שביתה.

בור של עולי בבל - הרי הם הפקר, לפיכך לתנא דמתניתין מימיו כרגלי הממלא - שמחומרא יש ברירה שמא תמול הוברר שראוי לאיש זה, ולרבי יוחנן בן גורי חפצי הפקר קונים שביתה במקומם.

מילא לצורך חבירו מבור של הפקר - לא קנה חבירו, שלא מועיל תפיסה לחבירו במקום שחב לאחריים, לרב ששת - כיון שלא קנה חבירו קנה הממלא ודין המים כרגלי הממלא, לרב נחמן לא קנה הממלא כיון שלא היה דעתו לקנות, אלא מי שנתמלא לו קנאו כשבאו לרשותו ודעתו לקנות, הלכך דין המים כרגלי מי שנתמלא לו.

בור של אנשי אותה העיר - אין בן עיר אחרת יכול להוליך אלא אלפיים אמה לכל רוח, אבל בן העיר שעירב לסובר שיש ברירה - דין המים כרגלי הממלא.

הריני עליך חרם - המודר אסור ליהנות מן המזיד, הרי אתה עלי חרם - הנודר אסור ליהנות מן המודר, הריני עליך ואתה עלי - שניהם אסורים זה בזה, ומותרים בשל עולי בבל, דהיינו הר הבית הלשכות העזרות ובור של אמצע הדרך, ואסורים בדברים שהן של אותה העיר דהיינו הרחבה ובית הכנסת ובית המרחץ מפני שהם שותפים בה וכל אחד אסור משום חלקו של השני, בור של אנשי העיר אסורים לרחוץ בו, ולסובר יש ברירה מותר לכל אחד למלאות ממנו.

אחים שחילקו ביניהם ירושת אביהם וחזרו ונשתתפו - חייבים בקבלון כשאר שנים המתחברים ליתן שקל שלם למצות מחצית השקל, ופטורים ממעשר בהמה כדיו שותפים שפטורים מפסוק 'כל פטר שגר בהמה אשר יהיה לך' - 'לך' ולא של שותפות, לרב ענן - דווקא כשחילקו גדיים כנגד טלאים וטלאים כנגד גדיים שבטל דין ירושה ויש להם דין לקוחות, אבל חילקו גדיים נגד גדיים עדיין דין ירושה עליהם ויש ברירה, וכשחזרו ונשתתפו חזרה דין תפוסת הבית עליהם ופטורים מקבלון וחייבים במעשר בהמה, לרב נחמן - אפילו חילקו גדיים נגד גדיים וטלאים נגד טלאים אין אומרים זה חלקו המגיעו מדין ירושה - שאין ברירה, וכשחזרו ונשתתפו לא חזרה תפוסת הבית למקומה.

ביצה דף מ' - יום א' פרשת לך לך - ד' מר חשוון תשפ"ב

משנה . מי שהיו פירותיו בעיר אחרת שמוחוץ לתחום, ועירבו בני אותה העיר להביא לו פירותיו - לא יביאו לו, שהולכים אחרי רגלי בעל הפירות, ואם גם בעל הפירות עירב - מותר להם להביא.

מי שזימן אצלו אורחים מעיר אחרת - לא יוליכו בידם מנות מחוץ לתחום על ידי עירוב שלהם אם אין בעל הבית יכול לילך לשם, אלא אם כן זיכה להם מנותיהם על ידי אחר מערב יום טוב.

ביקש להכניס שורו, קדירותיו, פירותיו - לחצר חבירו, ונתן לו בעל החצר רשות, לחכמים חייב בעל החצר בנזקיו, שמסתמא כוונת המפקיד היה להכניס שישמור - ולכן כשהשיב לו בעל החצר שיכול להכניס כוונתו הייתה שמקבל עליו לשמור, לרבי - אינו חייב עד שיקבל עליו בעל הבית שמירה, אבל מסתמא אינו מקבל עליו שמירה. לרב הלכה כחכמים, לשמואל הלכה כרבי.

המפקיד פירות אצל חבירו בערב יום טוב וקיבל עליו שמירתם, לרב - דין הפירות כרגלי השומר - אפילו לרבי הסובר שמסתמא לא קיבל עליו שמירה, כיון דכאן קיבל עליו שמירה. לשמואל - כרגלי המפקיד - אפילו לחכמים הסוברים שמסתמא קיבל עליו שמירה, שלענין תחומין לא ניחא ליה שיהא ברשות הנפקד. ואם ייחד למפקיד קרן זווית והשאל לו מקום בביתו להניח שם פירותיו - שברשות המפקיד הם - לכולם הרי הם כרגלי המפקיד.

בשר שנתעלם מן העין אסור לאוכלו אפילו תלוי ביתד בבית ישראל, והטרוד בלימודו אם הוא תלאו בעצמו ויש לו בו סימן אינו מסיח דעתו ממנו ומותר, אך אם תלו לו אחרים מסיח דעתו ואסור (ויש מפרשים שאו אסור משום מוקצה).

משנה . אין משקיין ושוחטין בהמות המדבריות - שהם מוקצה.

אלו הם המדבריות: לחכמים - כל שיוצאות מהתחום בפסח לרעות באפר ונכנסות לתחום ברביעה ראשונה, לרבי - דווקא אם יוצאות ואינם נכנסות ליישוב לעולם לא בימות החמה ולא בימות הגשמים.

משקים ושוחטי את הבייתיות - היוצאות חוץ לתחום ובאות ולנות בתחום, ולרבי אפילו יוצאות בפסח וחוזרות ברביעה ראשונה.

כדאי להשקות בהמות קודם שחיטתם - שאז נוח להפשיט עורם שאינו דבוק בבשרם.

אין מוקצה לרבי שמעון אלא גרוגרות וצמוקים שהיו מתחילה ראוי לאכילה והעלה לגג לייבש ואינם ראוי לאכילה עד שיתייבש לגמרי - ודחאו בידיים.

בהמות מדבריות - ללשון אחד בגמרא הם מוקצה גם לר' שמעון - שמקצה אותם ממנו.

שני דרכים בגמרא אם רבי סובר כר' שמעון במוקצה או כחכמים (ר' יהודה).

הדרך עלך והדרך עלך דעתן עלך ודעתן עלך לא נתנשי מגך ולא נתנשי מגך לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי